

Anarchie

Errico Malatesta

1891

Obsah

I.	3
II.	5
III.	6
IV.	11
V.	13
VI.	15
VII.	19
VIII.	21
IX.	23

I.

Slovo Anarchie pochází z řečtiny a jeho doslovný význam je "bez vlády": forma společnosti, kde lidé žijí bez určené autority, bez vlády. Dříve než se vytvořila celá názorová škola považující tuto organizaci za vhodnou a uskutečnitelnou a akceptující ji jako cíl strany, která se nyní stává jedním z nejdůležitějších faktorů sociálního zápasu naší doby, bylo slovo Anarchie univerzálně používáno ve smyslu nepořádku a zmatku; a je takto dodnes vykládáno lidmi nedostatečně informovanými stejně jako politickými odpůrci snažícími se překroutit pravdu.

Nebudeme vstupovat do jazykovědné diskuse, neboť otázka je historická a ne filologická. I když běžný výklad tohoto slova se blíží jeho pravému etymologickému významu, přece jen se od něj poněkud odchyluje, a to z důvodu vžitého předsudku, že vláda je nezbytným orgánem života společnosti, a že společnost bez vlády by byla nutně vydána na milost a nemilost nepořádku a kolísání mezi bezuzdnou arogancí jedněch a slepou mstivostí druhých. Existenci této předpojatosti a jejího vlivu na veřejný výklad slova Anarchie lze snadno vysvětlit. Člověk, jako každá živá bytost, se adaptuje, přizpůsobuje podmínkám, ve kterých žije a přijímá za své zvyky svého okolí.

A tak, když potomci dlouhé řady otroků, sami zrozeni a vychováni v poutech, začali přemýšlet, věřili, že otroctví je nedílnou součástí života, a svoboda zdála se jim nemožná. Taktéž i dělníci, po staletí nuceni věřit, že práce, jež byla jejich chlebem, závisí na dobré vůli pána, přijali tuto myšlenku, a začali vidět své životy jako závislé na milosti majitelů půdy a kapitálu. Skončili tak, že uvěřili, že je to pán, kdo je živí, a bezelstně se pak ptali, jak by bylo možné žít bez něj. Stejně tak by někdo, jehož nohy byly od narození spoutány, ale on se přesto naučil chodit, jak nejlépe to šlo, mohl přisuzovat svou schopnost pohybu právě těmto okovům, jež však ve skutečnosti oslabují a paralyzují svalovou sílu jeho nohou.

Jestliže je k normálnímu účinku zvyku přidána ještě výchova, nabízená pánem, knězem, učitelem atd., kteří si uzurpují právo kázat, že pán a vláda jsou nezbytní; a přidáme-li ještě soudce a policistu, kteří se snaží umlčet ty, kdo by snad mysleli odlišně, či snad byli dokonce v pokušení své názory veřejně hlásat, nebude již tak obtížné porozumět tomu, jak se názor, že vláda je nutná a užitečná ujal v nezkažených myslích pracujících mas.

Představte si, že lékař vyložil našemu fiktivnímu člověku se spoutanýma nohama teorii, chytře ilustrovanou tisíci vymyšlených případů, dokazující, že kdyby jeho nohy byly uvolněny, nebyl by již schopen chodit vůbec. Potom by tento člověk své okovy zuřivě bránil a považoval by za nepřítele kohokoliv, kdo by ho chtěl uvolnit.

A tak, protože vláda byla považována za nezbytnou a bez ní měl nastat pouze nepořádek a zmatek, bylo přirozené a logické, že anarchie, jež znamená absenci vlády, zněla jako absence pořádku. Tento jev není bez paralely v historii slov. V časech a zemích, kde lidé věřili v nutnost vlády jednoho muže (monarchii), slovo republika, které znamená vládu mnoha, bylo fakticky užíváno ve smyslu nepořádku a zmatku - a tento význam lze stále objevit v hovorovém jazyku takřka všech zemí. Změňte názor, přesvědčete veřejnost, že vláda je nejen nepotřebná, ale i velice zhoubná; potom slovo anarchie, už jen proto, že znamená absenci vlády, nabude pro každého významu přirozeného pořádku, jednoty lidských potřeb a zájmů všech, naprosté svobody fungující v atmosféře úplné solidarity. Mýlí se však ti, kdož upozorňují nato, že v tomto případě si anarchisté špatně zvolili jméno, protože toto je chybně vykládáno masami a samo se k chybné interpretaci nabízí. Chyba není ve jméně, ale ve věci samotné; a problémy, kterým anarchisté musí čelit ve své propagandě nepocházejí ze jména, které si zvolili, ale z faktu, že jejich koncepce se neshoduje s předsudky týkajícími se funkce vlády (nebo státu, jak se také označuje), které jsou už dlouhou dobu zakořeněny v myslích lidí.

Než budeme pokračovat, bylo by jistě dobré objasnit si význam slova 'stát', které je podle našeho názoru opravdovou příčinou nedorozumění. Anarchisté používali a stále používají slovo stát k souhrnnému označení politických, legislativních, soudních, vojenských a finančních institucí, které ať již byly zvoleny, nebo si moc přivlastnily, přebírají od lidí právo spravovat jejich vlastní záležitosti, kontrolu nad jejich chováním a zodpovědnost za jejich bezpečnost. Tyto instituce si dělají nárok na tvorbu zákonů na všechno a pro všechny, a jsou, považují-li to za nutné, připraveny donutit lid, aby je následoval i použitím síly.

V tomto smyslu stát znamená vládu, nebo jinak řečeno, je to neosobní abstraktní vyjádření stavu věcí, který zosobňuje vláda. Proto termíny 'Zrušení státu', 'Společnost bez státu' atd. popisují přesně stav, o jaký se snaží anarchisté: zničení veškerého politického řádu založeného na autoritách a vytvoření společnosti volných a sobě rovných lidí, založené na harmonii zájmů a na dobrovolné účasti každého na nesení sociální zodpovědnosti.

Toto slovo však má mnoho dalších významů, které přímo vybízejí k nepochopení, zvláště jsou-li užívány lidmi, jimž jejich nešťastná sociální situace nedala příležitost přizpůsobit se jemným nuancím vědeckého jazyka, nebo ještě hůře, je-li toto slovo užíváno politickými odpůrci, kteří je používají ve zlém úmyslu zmást a ne vytvořit porozumění. A tak je slovo stát často užíváno k označení jistého druhu společnosti, určitého seskupení lidí na určitém vymezeném teritoriu, tvořící to, čemu říkáme sociální jednotka, nerespektující způsob, jakým jsou členové dané společnosti sdruženi, nebo stav vztahů mezi nimi. Je také užíváno jednoduše k označení společnosti. A díky těmto významům daným slovu stát odpůrci věří, nebo spíše předstírají víru, že anarchisté chtějí zničit každý sociální svazek, veškerou kolektivní práci, a odsoudit všechny lidi k životu v izolaci, horšímu než je život primitivů v divočině.

Slovo stát je také používáno k označení nejvyšší správy země: centrální síly jako protikladu k provinční a komunální správě. Z tohoto důvodu také mnozí věří, že anarchisté chtějí prostou územní decentralizaci se zachovaným principem vlády, a takto si pletou anarchismus s kantonalismem a komunalismem.

Stát konečně znamená podmínky existence, způsob společenského života, atd. A proto říkáme například 'ekonomická situace dělnické třídy se musí změnit', nebo že anarchistický stát je jen stavem společnosti řídití cí se principy solidarity, a další podobné fráze, které, vyřčeny námi, jež v jiném kontextu mluvíme o zničení státu, mohou na první poslech znít fantasticky nebo rozporuplně.

Z těchto důvodů se domníváme, že by bylo záhodno používat výrazy jako 'zrušení státu' co možná nejméně, a snažit se místo něj užívat jasnější a konkrétnější termín 'zrušení vlády'. Každopádně tak budeme činit v tomto pamfletu.

II.

Řekli jsme, že anarchie je společnost bez vlády. Je však zrušení vlád možné, žádoucí nebo předvídatelné? Podívejme se na to.

Co je vláda? Metafyzická tendence (což je nemoc mysli, kdy Člověk, jakmile logickým procesem oddělil od individua jeho ctnosti, podléhá svého druhu halucinaci, a považuje tuto extrakci za reálnou bytost), která má i přes rány, jež utřžila ze strany praktické vědy, stále silnou pozici v myslích dnešních lidí, pozici tak silnou, že mnozí v zhlížejí k vládě jako morální instituci mající množství kvalit, jako rozumnost, spravedlnost nebo slušnost, které však nezávisejí na tom, kdo vlastně v tomto úřadě je. Pro tyto lidi je vláda, a v podstatě i Stát, abstraktní sociální síla; je to dokonce jakýsi abstraktní reprezentant obecného zájmu; je to vyjádření práv všech, jež jsou považována za omezení práv jednotlivce. A tento způsob vnímání vlády je podporován vlivnými stranami zastávajícími názor, že princip silných autorit by měl být chráněn a že by měl vždy přežít nedostatky a chyby těch, kteří se střídají v zápase o moc.

Pro nás je vláda složena ze všech vladařů; a vladaři- králové, presidenti, ministři, poslanci, atd.-jsou ti, kdož mají v rukou sílu dělat zákony regulující mezilidské vztahy a dohlížet na jejich plnění; vybírat daně, uložit odvodní povinnost, soudit a trestat ty, kteří se zpěčují zákonům, podrobit privátní smlouvy zákonům, dohledu a sankcím, monopolizovat některá odvětví výroby a veřejných služeb, nebo, jestliže si to přejí, celou výrobu a veškeré veřejné služby, podporovat nebo zabraňovat výměně zboží, vyhlásit válku nebo uzavřít mír s vladaři jiných zemí, garantovat nebo omezovat osobní svobody... a podobně.

Zkrátka vladaři jsou ti, kdož mají možnost, větší nebo menší, využívat sociálního potenciálu, to znamená fyzických, intelektuálních a ekonomických možností celé společnosti, aby přinutili každého plnit jejich vůli. A tato síla je, podle nás, základním principem vlády a všech úřadů. Jaký je ale důvod pro existenci vlády? Proč se vzdávat osobní svobody a iniciativy ve prospěch několika jedinců? Proč jim dát možnost převzít potenciál celé společnosti a využívat jej jak se jim zlíbí? Jsou snad natolik výjimečně obdařeni, jsou schopni nějak rozumně dokázat svou schopnost nahradit masy lidí a chránit jejich zájmy, všechny zájmy, lépe než oni sami? Jsou tak neomylní a nepodplatitelní, že by se, s jistotou dávkou opatrnosti, mohl svěřit osud všech na milost a nemilost jejich znalostem a dobrotě?

A i kdyby existovali lidé nekonečně moudří a dobří, a i kdybychom předpokládali, což nebylo nikdy v historii pozorováno, že by vedení Stá tu bylo v rukou těch nejschopnějších z nás, přidal by úřad vlády něco jejich prospěšnému potenciálu? Nebo by ho naopak paralyzoval a zničil? Vždyť lidé ve vládě si musí poradit s tolika věcmi, kterým nerozumí, musí plýtvat množstvím své energie, aby se udrželi u moci, vyhověli zájmům svých přátel či kontrolovali nespokojence a podrobili si rebely. Navíc, jakkoli dobří nebo špatní, moudří nebo hloupí mohou vladaři být, kdo je vlastně dosadí do jejich význačné pozice? Oni sami, právem dobyvatele, válkou nebo revolucí?

Ale v tom případě, jakou má veřejnost záruku, že budou mít na zřeteli veřejné blaho? Potom jde jasně o coup d'etat a jestliže jsou oběti nespokojeny, zbývá jim jediná alternativa a to za použití síly svrhnout tyрана. Jsou vybráni z jedné určité třídy či strany? V tom případě budou ideje a zájmy této strany jasně triumfovat a zájmy ostatních budou obětovány. Byli zvoleni ve všeobecných volbách? Ale pak jsou zde jediným měřítkem čísla, která rozhodně nejsou důkazem ani práva a spravedlnosti, ani schopnosti. Zvolení budou ti nejschopnější přesvědčit veřejnost; a menšina, která může velmi dobře mít i jen o jednoho člena méně než druhá půlka, bude obětována. A to jsme ještě nevzali v úvahu skutečnost, že zkušenosti nám dokazují nemožnost navržení volebního systému, kde by úspěšní kandidáti byli alespoň opravdovými reprezentanty většiny.

III.

Je mnoho různých teorií, za pomoci nichž se někteří snažili vysvětlit a ospravedlnit existenci vlády. Všechny jsou však založeny na předsudku, ať již si ho připouštějí, nebo ne, že lidé mají střetávající se zájmy, a že je třeba vnější, vyšší autority, aby donutila jednu stranu respektovat zájmy strany druhé, aby stanovila pravidla chování, umožňující vyřešit opačná stanoviska, a poskytující jedinci maximální spokojenost s minimálními obětmi.

Autoritativní teoretici se ptají: jestliže budou zájmy, sklony a aspirace jednotlivce v konfliktu se zájmy jiných, nebo dokonce celé společnosti, kdo bude mít právo a sílu donutit je vzájemně se respektovat? Kdo bude schopen zabránit jedinci ve znásilňování veřejné vůle? Říkají že svoboda jednotlivce je omezena svobodou ostatních; kdo ale určí tyto hranice a bude dohlížet na jejich dodržování? Přírozené obrovské rozdíly zájmů a temperamentů vytvářejí potřebu vlády a ospravedlňují existenci určité autority, která má zmírňující vliv v sociálních zápasech a určuje meze individuálních svobod a povinností. To je teorie; jestliže ale mají mít teorie platnost, musí být založeny na faktech, a tato fakta vysvětlovat - a my příliš dobře víme, že v sociální ekonomice jsou často teorie vymyšleny jen k ospravedlnění faktů, to jest k obraně privilegií a k tomu, aby je učinily stravitelnějšími pro ty, jež jsou v pozici oběti. Proto se teď pojdme zabývat fakty.

V historii, jakož i v dnešních časech, je vláda buď brutální, násilné a svévolné ovládnutí množstvím několika jedinců, nebo organizovaný prostředek k udržení nadvlády a privilegií v rukou těch, kteří se silou, vychytralostí nebo dědictvím zmocnili výrobních prostředků, v první řadě půdy, a zneužívají jich k udržení lidí v poutech a k tomu, aby je donutili pracovat pro svůj zisk.

Jsou dva způsoby útisku lidí: buď přímo brutální silou, fyzickým násilím; nebo nepřímou, odepřením prostředků obživy, a odsouzením jich tak do role poddaných. První způsob má kořeny v síle, tedy v politických privilegiích, u zrodu druhého stál majetek, tedy privilegium ekonomické.

Lidé mohou být také podrobena soustavnému formování jejich citů a myšlení, a tato cesta se používá k ustavení moci náboženské; ale stejně jako duše neexistuje jinak než jako produkt fyzikálních sil, tak také lež a vše co ji má šířit, nemá jiný původ než politická a ekonomická privilegia, a jiný účel, než je chránit a posilovat.

Kdykoliv se v primitivních společnostech, s rozptýleným obyvatelstvem a jednoduchými mezilidskými vztahy vyskytla situace zabraňující vzniku společnosti fungující na bázi solidarity, nebo tuto již existující společnost rozvracející a nastolující vládu člověka nad člověkem, bylo možno u jejích kořenů nalézt dvě síly držené v jedné rukách, často rukách jednoho člověka - sílu politickou a sílu ekonomickou. Ti, kteří porazili a zastrašili druhé, začali je a jejich majetek využívat, a donutili je, aby pro ně pracovali, vykonávali jejich příkazy a plnili jejich vůli. Byli současně majiteli půdy, králi, soudci i katy.

Avšak jak se společnost vyvíjela, spolu s rostoucími potřebami a s komplexnějšími společenskými vztahy, další existence tohoto despotismu se stala nemožnou. Vladaři, jednak z důvodů bezpečnosti a výhodnosti, a jednak protože ani nemohli jednat jinak, zjistili, že si musí na jedné straně zajistit podporu privilegovaných vrstev, se kterými je spojovala společná touha vládnout, a na straně druhé nechat každého ať se stará sám o své blaho, jak nejlépe umí, rezervující si však pro sebe neomezenou moc, dávající jim právo vykořisťovat ostatní, jak jen to bude možné. A tak ve stínu moci, pro její podporu a ochranu, vzniklo soukromé bohatství a s ním i třída majitelů a vlastníků zprvu podporujících vladaře. Tito majitelé však, postupně hromadíce ve svých rukou výrobní prostředky, skutečné zdroje života - zemědělství, průmysl, obchod, atd.- zjistili, že aby chránili své široké zájmy a postavení, musí si více nebo méně otevřeně přivlastnit politickou moc, reprezentovanou vládou.

Tento jev se v historii objevil častokrát. Kdykoliv se jako výsledek vojenské invaze stalo, že se ve společnosti dostala do vedení fyzická, brutální síla, dobyvatelé se snažili koncentrovat moc a majetek do svých rukou. Vždy ale nutnost získat podporu vlivných a bohatých vrstev, potřeby výroby a průmyslu, a holá nemožnost řídit a kontrolovat naprosto vše zapříčinily znovunastolení soukromého vlastnictví, rozdělení dvou hlavních sil (politické a ekonomické), a tím pádem závislost těch, kdož mají moc - vlády, na těch, co kontrolují faktický zdroj té to moci - majitelích a vlastnících. Vladař tak v podstatě končí jako 'gendarme' majitelů.

Nikdy však ještě nebyl tento jev tak zřetelný, jako v dnešních časech. Rozvoj výroby, obrovská expanze trhu, nezměrná moc peněz a všechny další ekonomické faktory pramenící už z objevení Ameriky, vynálezu strojní výroby atd., zajistily pevné postavení třídě kapitalistů, kteří, již dále nespokojeni s pouhou podporou vlády, začali požadovat, aby tato byla ustanovena z jejich řad. A dosavadní vedení, které odvozovalo svůj původ od práva dobyvatelů (božského práva, jak mu říkali králové a kněží), přestože díky okolnostem již prakticky závislé na kapitalistické třídě, udržovalo si svůj pyšný a opovrhlivý postoj ke svým bývalým otrokům a trvalo na svém právu na neomezenou moc.

Tato vláda ale již jen plnila úlohu svého druhu žoldáků vydržovaných třídou majitelů, žoldáků, kteří se však k těm, v jejichž službách se nacházejí chovají arogantně a přehlíživě, pokud je již za dalším rohem nezabijí a neoloupí; a třída kapitalistů se jí zbavila, nebo se tak přinejmenším děje nyní, ať už způsobem čestným nebo ne, a nastolila místo ní vládu podle svého výběru, sestávající ze členů jejich vlastní třídy, vládu, již je možné stále kontrolovat, a jež je organizována tak, aby bránila zájmy kapitalistů. Tady hledejme počátky moderního parlamentního systému.

Dnes je vláda, složená z majitelů a lidí na nich závislých, naprosto ve službách kapitálu. Natolik, že nejbohatší z kapitalistů dokonce opovrhují tím, být její součástí. Rothschild nepotřebuje být ministrem nebo poslancem; stačí mu, když ministři a poslanci plní jeho pokyny. V mnoha zemích mají dělníci více nebo méně významné slovo, co se týče zvolení vlády. Je to ústupek buržoazie mající za účel jednak získat si lidovou podporu ve svém boji s monarchistickými a aristokratickými silami, a jednak odradit lid od myšlenky na nastolení rovnoprávnosti, dáváje mu iluzi suverenity.

Ale ať už to buržoazie, když dala lidem poprvé právo volit, předvíдалa nebo ne, toto právo se ukázalo být naprostou iluzí, sloužící pouze k upevnění moci kapitalistů, a dávající těm nejaktivnějším z dělníků falešnou naději na získání podílu na moci. Dokonce i se všeobecným hlasovacím právem - nebo by snad bylo lepší říci ještě více za použití všeobecného hlasovacího práva - vláda zůstává sluhou a 'gendarmem' buržoazie. Kdyby tomu totiž bylo jinak, kdyby snad vláda měla tendenci zaujmout jiný postoj, nebo kdyby se demokracie měla stát něčím jiným než prostředkem k ošálení lidu, kapitalisté, cítíce ohrožení svých zájmů, reagovali by velmi rychle a využili by veškeré své moci a vlivu, propůjčeného jim bohatstvím, aby vládu odkázali do patřičných mezí, tedy do pozice žoldáků buržoazie.

Základní funkce vlády kdekoliv a kdykoliv, ať už má jakékoliv jméno, původ či organizaci, je jediná, a to utiskovat a vykořisťovat masy, nebo bránit a ochraňovat utiskovatele a vykořisťovatele, a jejími hlavními, charakteristickými a nepostradatelnými nástroji jsou policejní agenti, výběřčí daní, vojáci a vězeňští dozorcí - ke kterým je samozřejmě třeba přidat ještě obchodníky se lží, ať jsou to kněží nebo vychovatelé a učitelé, vydržovaní a chránění vládou, jejichž úkolem je zotročit mysl tak, aby bez reptání přijala ho.

Je samozřejmě pravda, že postupně byly k těmto základním funkcím přidány další orgány a instituce. Připouštíme také, že nikdy nebo takřka nikdy neexistovala v zemi s určitým stupněm civilizace vláda, která by kromě těchto základních vykořisťovatelských aktivit neplnila i funkce jiné, často prospěšné, nebo i nepostradatelné pro společenský život. To ovšem nic nemění na faktu, že vláda je ve své podstatě vždy utiskovatelem a zneužívatelem, a už díky svému původu inklinuje k podpoře a ochraně dominantní třídy.

Vláda se tedy více nebo méně stará o ochranu občanů před přímým a násilným útokem; rozpoznává a zakotvuje v zákonech mnoho základních práv a povinností, jakož i obyčejů a zvyků, bez nichž by společenský život nebyl možný; zavádí a řídí mnoho veřejných služeb jako poštu, cesty, kanalizaci, likvidaci odpadků, vysoušení mělčin atd.; podporuje sirotčince a nemocnice, a často se i staví do pozice

ochránce a dobrodince chudých a slabých. Ale stačí se zamyslet nad tím, proč a jak to vláda dělá, abychom našli praktický důkaz toho, že cokoliv vlády dělají je zaměřeno jen na ochranu, rozšíření a udržení si privilegií jak svých, tak vrstev, jež zastupují a brání.

Vláda se nemůže udržet dlouho bez toho, aby skryla svou pravou podstatu za předstíranou užitečnost; nemůže vyžadovat respektování života privilegovaných, pokud nepředstírá zájem na životech všech, nemůže prosazovat přijetí privilegií jedněch, pokud se nezdá, že se stará i o práva druhých.

”Zákon”, říká Kropotkin, a myslí tím ty, jež jej vytvářejí, tedy vládu, ”zneužil lidské sociální cítění, nejen aby lidem vnutil v podstatě akceptovatelné morální poučky, ale také příkazy užitečné pouze vykořisťovatelské menšině, proti které by se jinak lidé bouřili.” Vláda si nemůže přát ani rozpad společnosti, protože pak by ztratila objekt vykořisťování, ani nemůže dopustit, aby společnost existovala bez vnějších zásahů, protože pak by si lidé brzy uvědomili pravou podstatu vlády, a rychle by se hleděli zbavit jak jí, tak i třídy majitelů, kterou reprezentuje.

Dnešní vlády, postavené tváří v tvář tlaku a hrozbám dělnických požadavků, hrají si na svého druhu soudce v rozporech mezi a pány a dělníky; takto se snaží uklidnit dělnické hnutí a několika ošidnými reformami odradit chudé od toho, aby si vzali, co jim náleží. Navíc musíme mít na paměti, že buržoazie neustále válčí mezi sebou, hltá se navzájem a že vláda, jakkoli pochází z buržoazie a jakkoli jí slouží a chrání ji, snaží se, jako každý otrok, získat vrch a ovládnout ty, jimž posluhuje. A tak tato hra plná obrátů, krycích manévřů, výher a ústupků, pokusů nalézt spojence proti konzervativcům mezi lidem a proti lidu mezi konzervativci pokračuje a zaslepuje prostáčky a flegmatiky, kteří čekají, že budou spaseni shora.

Navzdory tomu všemu se podstata vlády nemění. Bere-li na sebe úkol kontrolovat a zaručovat všeobecná práva a povinnosti, překrucuje smysl pro spravedlnost; odsuzuje a jako zločin trestá vše, co ohrožuje zájmy majitelů a vlády samotné, a prohlašuje za správné a legální to největší bezpráví na chudých, pomalou, soustavnou materiální a morální vraždu páchanou těmi, kdož mají, na těch, kdož nemají.

Jestliže se dosadí do role provozovatele veřejných služeb, jejím hlavním zájmem jsou, jako vždy, potřeby majitelů a nepracujících kromě případů, kdy jsou lidé ochotni platit. Vystupuje-li v úloze učitele, zabraňuje propagaci pravdy a připravuje mysl mladých buď na roli bezcitných vládců nebo pokorných otroků, podle toho, k jaké třídě tito náležejí. V rukou vlády se vše stává prostředkem vykořisťování, vše se stává policejní institucí dobrou pouze k tomu, aby držela lidi pod dohledem.

A tak to také má být. Vždyť jestliže lidská existence je stálým zápasem, musí tu přece přirozeně být vítězové a poražení, a vláda, která je něco jako výhra v této válce, výhra zabezpečující vítězným stálou možnost z tohoto vítězství těžit, přece nikdy nespadne do rukou poraženým, ať už se tento boj odehrává na poli fyzické síly, intelektuální, nebo ekonomické. A ti, kdo v této bitvě bojovali, aby si zajistili lepší podmínky, než v jakých žijí druzí, a aby získali privilegia a moc, jistě nepoužijí těchto privilegií k obraně práv poražených, nebo k tomu, aby snad omezili moc svou nebo moc svých přátel a podpůrců. Vláda, nebo jak jí někteří říkají, Právní Stát, fungující jako mírnící element v sociálním boji a jako nestranný zástupce veřejných zájmů, je vyhaný ideál - je to iluze, utopie, která nikdy nebyla a nikdy nebude realizována.

Kdyby však lidské zájmy a potřeby byly opravdu vzájemně protichůdné, kdyby boj mezi lidmi byl opravdu základním zákonem fungování lidské společnosti, a kdyby svoboda jedince byla skutečně omezena svobodami ostatních, potom by se každý snažil, aby jeho zájmy převládly, každý by se pokoušel rozšířit své svobody na úkor druhých, a vláda by existovala ne proto, že by byla užitečná všem členům společnosti, ale protože vítězové by si chtěli zajistit ovoce svého vítězství tím, že by si podrobili poražené, a uvolnili se od nutnosti stálé obrany svých výdobytků, svěřující tuto obranu lidem speciálně k tomu vycvičeným - profesionálním žoldnům, policistům a biřicům. V takovém případě by lidská společnost byla odsouzena buď k záhubě, nebo k neustálému kolísání mezi tyranii vítězů a rebelii poražených.

Naštěstí je budoucnost lidstva šťastnější, protože zákon, podle něhož se řídí je mírnější. Tím zákonem je SOLIDARITA. Základní lidskou charakteristikou je pud sebezáchovy, bez něhož by nemohla přežít žádná živá bytost, a instinkt zachování druhu, bez něhož by se nemohly vyvinout a přetrvat živočišné

druhy. Člověk je přirozeně puzen chránit existenci a blahobyť jak svůj, tak i svého druhu proti všemu a všem. V přírodě žijící bytosti mají dvě možnosti jak přežít a zlepšit své životní podmínky. První je individuální boj proti žvlům a jiným jedincům ať už svého či jiného druhu, a druhou je vzájemná pomoc a spolupráce, jež může být také formulována jako spojenectví v boji proti všem přírodním silám zabraňujícím existenci, vývoji a blahobytu spojenců.

S ohledem na místo, nebude nutné popisovat roli, kterou hráli v evoluci organického světa tyto dva hlavní faktory: boj a spolupráce. Postačí uvést, že pokud se člověka týče, spolupráce (dobrovolná nebo vynucená okolnostmi) se stala jedinou cestou k pokroku, rozvoji a bezpečnosti; a zápas - památka na naše předky - se ukázal nejen neschopným zajistit individuální blahobyť, ale také škodlivým pro všechny, vítěze stejně jako poražené.

Nashromážděné a sdílené zkušenosti celých generací naučily člověka, že spojením se s jinými lidmi jen zvýší svou bezpečnost a blahobyť. A tak sociální citění člověka, získané právě jako výsledek existenčního boje proti přírodě a dalším jedincům svého druhu, naprosto změnilo jeho životní podmínky. S jeho pomocí se člověk oddělil od ostatních zvířat a získal veliké možnosti, tak velké, že antimaterialističtí filosofové považovali za nutné vymyslet mu nehmotnou a nesmrtelnou duši. Mnoho různých okolností přispělo k vývoji tohoto sociálního citění, které, počínajíc jako zvířecí instinkt pro zachování druhu (společenské citění omezené na přírodní druhy), dosáhlo takové intenzity a rozsahu, že vpravdě tvoří základy lidské morálky.

Primitivní člověk byl slabý a nedostatečně vybavený k obraně proti masožravým bestii. Avšak s mozkem schopným obrovského rozvoje, s hlasovými orgány umožňujícími mu vyjádřit celou plejádu nálad a pocitů, a s rukama velmi vhodnými k formování hmoty podle své vůle, musel velmi brzy pocítit jak potřebnost, tak i výhody plynoucí ze spojení se s ostatními; v podstatě je možno říci, že člověk byl schopen se nadřadit nad zvířata jen díky tomu, že se stal společenským tvorem a získal schopnost používat mluvené řeči, která je důsledkem lidského soužití, jakož i jeho důležitou součástí.

Zpočátku bylo lidí relativně málo, a to dělalo jejich zápas o existenci méně krutým, méně táhlým a ne tak nezbytným. To jistě velmi usnadnilo vývoj pocitu sounáležitosti, a poskytlo dostatek času na odhalení užitečnosti a ocenění vzájemné pomoci.

Konečně, lidská schopnost utvářet své okolí a přizpůsobovat jej svým potřebám, kterou člověk získal díky svým výjimečným vlastnostem, používaná ve spolupráci s větším nebo menším množstvím společníků; zvětšující se množství vymožeností, které se postupně staly nezbytnostmi; dělba práce, která je výsledkem soustavného lidského využívání přírody, všechny tyto faktory vedly k tomu, že společenský život se stal pro člověka prostředím, z něhož se nemůže vymanit, protože učinil-li by tak, vrátil by se na úroveň zvířat.

A s postupným tříbením citů a navazováním vztahů mezi lidmi a spolu se zvyky děděnými po miliony let, se stala lidem tato potřeba společnosti, potřeba sdílení myšlenek a pocitů, nepostradatelnou součástí života, transformovala se v účast, přátelství, lásku, a existuje nadále již nezávisle na materiálních výhodách poskytovaných životem ve společnosti, stala se tak nepostradatelnou, že aby ji uspokojil, je člověk ochoten čelit jakýmkoliv nesnázím včetně smrti.

Jinými slovy, nesmírné výhody poskytované lidem životem ve společnosti; stav fyzické podřízenosti, naprosto se nesrovnávající s jeho intelektuální převahou, který člověk zažívá ve vztahu k říši zvířat, zůstává-li sám; možnost spojit se se stále větším množstvím jedinců stále těsnějšími vztahy až do bodu, kdy toto společenství bude celosvětové a týkající se všech stránek života, a snad nejvíce možnost produkovat ve spolupráci s ostatními více než je třeba k holému přežití - to vše dává lidskému existenčnímu boji docela jiný charakter než má tento boj u obyvatel říše zvířat.

Přestože dnes už víme - současní biologové nám denně přinášejí nové důkazy že spolupráce hrála nejdůležitější roli ve vývoji živočišného světa, roli mnohem větší než jí přisuzovali ti, co se snažili, zcela zcestně, mimochodem, ospravedlnit vládu buržoasie Darwinovou teorií, propast mezi existenčním bojem sváděným lidmi a tím sváděným zvířaty je obrovská a přímo úměrná vzdálenosti dnešního člověka od zvířat. Zvířata bojují buď samostatně, nebo, a to častěji, v malých, přechodných nebo stálých smečkách proti veškeré přírodě, zahrnující i ostatní jedince svého druhu.

Sociálně lépe organizovaná stvoření, jako mravenci nebo včely, jsou loajální k obyvatelům svého mraveniště nebo úlu, ale lhostejní, nebo dokonce ve válce s dalšími společenstvími své ho druhu. Člověk naproti tomu stále tíhne k rozšiřování své společnosti, k šíření lásky mezi lidmi a k překonávání a porážení vnějších nepříznivých vlivů přírody. To vše pro lidskost a za lidskost. Jakékoli pokusy o získání výhod nezávisle na druhých, nebo na jejich účet, jsou proti společenské přirozenosti moderního člověka, a vrhají ho zpět na úroveň zvířete.

Solidarita, to je ta harmonie zájmů a citů, soužití jedinců pro blaho společnosti, a společnosti pro blaho jedinců, je to prostředí, kde člověk může plně vyjádřit svou osobnost, a které mu zajišťuje podmínky pro optimální vývoj a největší možný blahobyt. Toto je cíl, ke kterému směřuje lidský vývoj; to je ten vyšší princip, který řeší problémy jinak neřešitelné, a jehož výsledkem je svoboda všech, neomezená, ale doplněná svobodou ostatních.

IV.

Michael Bakunin řekl, že "Žádný jedinec si nemůže uvědomit, a tím pádem praktikovat svou humanitu v běžném životě, pokud ji nerozpozná v ostatních a nebude s nimi spolupracovat na jejím uvedení do života. Nikdo nemůže získat rovnoprávnost, bez toho aby pracoval na zrovnoprávnění ostatních. Má svoboda je svobodou všech, protože nebudu nikdy úplně volně žít, jestliže má volnost nebude potvrzena ve svobodě a právech těch kolem, kteří jsou mi rovni.

Velmi mi záleží na situaci ostatních lidí, protože jakkoli se mohu jevit či cítit nezávisle, ať už jsem Papež, Car, Imperátor nebo Ministerský předseda, pořád jsem produktem těch nejnižších tříd: jsou-li nevědomí, chudí, otroky, má existence je determinována jejich otroctvím. Já, jako osvícený a inteligentní muž jsem vystaven jejich případné hlouposti; jako odvážný a svobodný jsem zotročen jejich otroctvím; coby bohatý, třesu se před jejich chudobou; a jako privilegovaná osoba blednu při pomýšlení na jejich spravedlnost. Já, který chci být volným, nemohu, protože všichni lidé kolem ještě svobodu nechtějí, a takto se stávají nástrojem mých utiskovatelů."

Solidarita je proto stavem bytí, poskytujícím člověku nejvyšší možný stupeň bezpečnosti a blahobytu; a proto samotný egoismus, který značí výlučný zájem na vlastní osobě, žene v podstatě člověka a lidskou společnost směrem k solidaritě; nebo by snad bylo lépe říci, že egoismus a altruismus (zájem o potřeby všech) spojili se v jedinou myšlenku výhodnou pro jednotlivce i společnost.

Lidé však nemohli přeskočit najednou celou vzdálenost mezi zvířetem a člověkem, od brutálního a primitivního boje všech proti všem ke spojené mu úsilí lidstva na překonání protiventství přírody. Vedeno zřejmostí výhod poskytovaných společenským soužitím a dělbou práce, vyvíjelo se lidstvo směrem k solidaritě; na cestě se však setkalo s překážkou, která ho od cíle odvrátila a odvrací dodnes.

Člověk zjistil, že může, přinejmenším po určité mez a pro základní materiální prospěch, který jedinec byl tehdy schopen ocenit, získat výhody poskytované spoluprací podřízením si ostatních namísto spojením se s nimi; a protože zvířecí a antisociální instinkty byly v něm ještě velmi živé, donutil ty nejslabší k práci ve svůj prospěch, preferující tak dominanci před asociací. Snad právě také při využívání práce poddaných objevil člověk výhody asociace, výhody, které může získat určitou podporou podrobených.

A tak namísto aby toto uvědomění si užitečnosti spolupráce vedlo k triumfu solidarity ve všech mezilidských vztazích, položilo naopak základy soukromého vlastnictví a vlády, využívání práce celé komunity hrstkou privilegovaných. Byla to sice stále kooperace a asociace, bez nichž by lidský život nebyl možný, avšak kooperace vnucená a kontrolovaná menšinou pro její vlastní prospěch.

Z tohoto faktu vznikl rozpor, který zaplňuje stránky historie, rozpor mezi tendencí spojit se a v duchu soudružství dobývat a přizpůsobovat okolní svět potřebám lidstva a sklonem rozdělit se do mnoha separovaných a vzájemně nepřátelských skupin na základě zeměpisných a etnografických předpokladů, nebo ekonomických vztahů, podle potřeb těch, kteří získali výhody a snaží se je udržet a rozvinout, těch, kteří v získání těchto privilegií doufají, či těch, kteří trpí nespravedlností a revoltují, aby došli odškodnění.

Princip 'každý sám za sebe', který je válkou všech proti všem, se během času vyvinul, aby zkomplikoval, odsunul na vedlejší kolej a paralyzoval boj všech s přírodou za účelem získání maximálního blahobytu, boj, který má naději na úspěch pouze pokud je založen na hesle 'jeden za všechny, všichni za jednoho'. Lidský rod již mnoho vytrpěl právě v důsledku infikování společnosti jevy jako snaha dominovat a vykořisťovat. Sociální instinkt však i př es obrovský útlak, kterému byly podrobeny masy, přes chudobu, přes neřesti, zločinnost a degradaci, které bída vytváří mezi pány a otroky, př es nakumulované rozpory, vyhlazovací války a uměle vytvořené konflikty zájmů, přežil a rozvinul se.

Spolupráce, odedávna základní podmínka úspěchu boje proti okolním vlivům, přijala také úlohu sblížovat lidi a rozvíjet mezi nimi pozitivní vztahy. Právě útlak mas vytvořil v porobených pocit sounáležitosti a soudružství; a byla to, právě více či méně vědomá a rozšířená solidarita mezi utlačovanými, která jim umožnila útlaku vzdorovat a přežít následky smrti, která se mezi ně vplížila.

V dnešních časech obrovský rozvoj průmyslu, vzrůst potřeb uspokojitelných pouze za účasti velkého počtu lidí po celém světě, nové způsoby komunikace, cestování coby samozřejmost, věda, literatura, obchod a dokonce i války, všechny tyto elementy udělaly z lidstva jeden velký organismus, organismus, jehož údy mohou dojít naplnění a nalézt svobodu se rozvíjet pouze za předpokladu blahobytu údů ostatních a tím pádem celku jako takového.

Obyvatele Neapole zajímá zlepšení životních podmínek lidí žijících na březích Gangy, odkud k němu přichází cholera, stejně jako vysoušení bažin kolem jeho vlastního města. Blahobyť, svoboda a budoucnost horala ztraceného kdesi v Apeninách záleží nejen na prosperitě nebo chudobě jeho vesnice, nebo celého italského národa, ale také na situaci dělníků v Americe nebo v Austrálii, na objevech švédského vědce, na materiální a intelektuálnímu stavu Číňanů, nebo na válce či míru v Africe; jiný mi slovy na všech okolnostech, významných či ne, jež ovlivňují lidské bytosti kdekoli na světě. Za současné sociální situace je solidarita spojující všechny lidi dohromady z větší části neuvědomělá. Je tomu tak proto, že vzniká spontánně z třenic mezi individuálními zájmy, kdežto o zájem veřejný se stará málokdo. Tato spontánnost je nejlepším důkazem toho, že solidarita je přirozeností lidského rodu, a že se projevuje a zjednává si respekt přes všechny překážky a rozkoly panující v dnešní společnosti.

Na druhé straně, podrobené masy, jež se se svou situací nikdy úplně nesmířily, a jež se dnes zdají žít po spravedlnosti, svobodě a materiálním zabezpečení více než kdykoli předtím, si postupně uvědomují, že se jim nepodaří získat zrovnoprávnění jinak než spojením se a solidaritou s ostatními podrobenými a vykořisťovanými po celém světě. Uvědomují si také, že jednou ze základních podmínek jejich emancipace je získání výrobních prostředků, půdy a pracovních nástrojů, proto tedy zrušení soukromého vlastnictví. A věda, pozorování společenských jevů, naznačuje, že toto zrušení privátního majetnictví by prospělo i privilegované minoritě, jen kdyby se vzdala svého dominantního postavení a zapojila se do práce pro společný prospěch.

A tak, kdyby vykořisťované masy odmítly dále pracovat pro jiné, kdyby převzaly od třídy majitelů vlastnictví půdy a výrobních prostředků, přijaly za ně zodpovědnost a začaly je využívat pro svůj vlastní zisk, to jest ku prospěchu všech, rozhodly se již nikdy více nesnášet nadřazenost a brutální sílu ani ekonomická privilegia některých, a kdyby myšlenka solidarity, posílená jednotou zájmů, ukončila věk válek a kolonizací -jaké ospravedlnění by bylo možno nalézt pro existenci vlády?

Jakmile by jednou bylo odstraněno privátní vlastnictví, vláda, jako jeho ochránce, by musela zmizet. Kdyby totiž přežila, snažila by se pod nějakou maskou vždy znovu nastolit vedení jedné privilegované třídy. A odstranění vlády neznamena a ani nemůže znamenat zpřetrhání sociálních vazeb. Právě naopak, kooperace, která je dnes lidem vnucována a kontrolována tak, aby z ní profitovala jen hrstka, se stane svobodnou a dobrovolnou; a tím pádem i nezměrně širší a efektivnější. Sociální instinkt, myšlenka solidarity, dojdou maximálního naplnění; každý se bude snažit pracovat co nejlépe pro všechny ostatní, jednak kvůli svému osobnímu dobrému pocitu, a jednak protože mu bude jasná jeho vlastní zainteresovanost.

Za účasti všech, počínaje spontánním seskupováním se lidí podle jejich potřeb a sympatií, odspodu nahoru, od jednoduchého ke komplexnímu, od uspokojování nejnepotřebnějších až po ty nejobecnější a nejmenší, společenská organizace přijme úkol zajistit všem svobodu a blahobyť, spojí celé lidstvo v jedinou soudružskou komunitu, která se bude měnit a vyvíjet podle okolností a časem získaných zkušeností. Tato společnost svobodných lidí, tato společnost přátel je Anarchie.

V.

Až dosud jsme se zabývali vládou, jaká je a jaká musí nutně být ve společnosti založené na privilegiích, vykořisťování, útlaku člověka člověkem, na konfliktu zájmů, mezispolečenských bojích, jednoduše na soukromém majetku. Viděli jsme, jak tento konfliktní stav, jenž je daleko od toho, aby byl přirozeným jevem v životě člověka, koliduje jak se zájmy jednotlivce tak i společnosti; viděli jsme, že solidarita a kooperace jsou zákonitostmi lidského vývoje, a zjistili, že zrušením privátního vlastnictví a jakékoli moci nad člověkem se existence vlády stane nepotřebnou a tato bude muset být zničena.

Mohlo by však být namítnuto: "Ale jakmile by se jednou změnila struktura a organizace společnosti, kdyby solidarita nahradila zápasení, a společné vlastnictví nahradilo soukromé, potom by vláda změnila svou podstatu, nebyla by již ochráncem a reprezentantem privilegovaných tříd, protože společenské třídy by již více neexistovaly, stala by se ochráncem zájmů všech. Její rolí by se stalo zajišťovat a regulovat spolupráci všech ve prospěch komunity; chránit společnost proti pokusům znovunastolit privilegia, předcházet a potlačovat odkudkoli pocházející útok na život, blahobyt a svobodu každého z nás."

"Existují zde jisté úřady příliš důležité a vyžadující příliš mnoho pozornosti a kontinuity, než aby mohly být ponechány napospas svobodné vůli jednotlivců bez rizika, že uvidíme vše topit se ve zmatku." "Kdo jiný než vláda by zajišťoval dodávky potravin, obchody, zdravotní péči, poštu a telegraf či železnice? Kdo by dohlížel na vzdělávání? Kdo by si vzal na starost například výzkumné projekty, plány na vysoušení a zúrodnování země, vědeckou práci a vše ostatní co mění tvář Země a stonásobně zvyšuje potenciál Člověka?"

"Kdo by se zabýval zachováváním a rozšiřováním společného bohatství, tak aby mohlo být zvětšené a zlepšené předáno následujícím generacím?" "Kdo by měl pověření předcházet či postihovat zločin, to jest protispolečenské chování?" "A co ti, kteří by nepřijali zákon solidarity a nehodlali pracovat? Co s těmi, kteří by rozšiřovali po zemi nakažlivé choroby a odmítali se řídit hygienickými pravidly uznanými vědou za užitečné? A předpokládejme také, že by se našli lidé, příčetní nebo ne, kteří by zakládali požáry v sýpkách, sexuálně zneužívali děti, nebo se pokusili zneužít své síly a napadali slabé!"

"Zničení soukromého vlastnictví a současné vlády bez toho, aby byla nastolena vláda nová, organizující společenský život a zaručující sociální solidaritu, by neznamenalo zrušení privilegií a život v míru a blahobytu; znamenalo by to namísto toho zrušení všech společenských vazeb a uvrhlo by to lidstvo do barbarství řídicího se pravidlem každý sám za sebe, což by byl triumf za prvé brutální síly a zadruhé ekonomických privilegií."

Toto jsou námítky předkládané nám autoritáři, i pokud jsou tito socialisty, což znamená, že chtějí zrušit soukromý majetek a třídní vládu, jíž dává vzniknout. Můžeme odpovědět, že v prvé řadě není pravda, že jakmile se změní sociální podmínky, změní se i podstata a role vlády. Orgán a jeho funkce jsou neoddělitelné termíny. Vezměte orgánu jeho funkci a buď odumře, nebo se funkce znovu objeví. Utvořte armádu ve státě, který nemá důvody válčit, ani se nemá čeho obávat od svých sousedů, a válka, občanská nebo vnější, bude buď vyprovokována, nebo, pokud se to nepodaří, armáda zkolabuje.

Policejní síla tam, kde nejsou zločiny k vyřešení nebo zločinci ke stíhání, si buď obojí utvoří nebo zanikne. Ve Francii existovala po staletí instituce zvaná 'louveterie', jež byla pověřena úkolem zabíjet vlky a další nebezpečná zvířata. Nikoho jistě nepřekvapí zjištění, že právě díky této instituci jsou vlci ve Francii stále a za mimořádně tuhých zim jsou s nimi problémy. Veřejnost se o vlky mnoho nezajímá, vždyť jsou zde tito lovci určeni k tomu, aby se s nimi vypořádali; a ti je vskutku loví, ale dělají to inteligentně, šetříce samice tak dlouho dokud nevrhnou mladé, čímž je 'zajištěno přežití zajímavého biologického druhu'.

Francouzští rolníci mají vpravdě pramálo důvěry k těmto lovcům a považují je spíše za ochránce vlků. A je to pochopitelné: co by tito odvážní lovci dělali, kdyby již vlků nebylo? Vláda, která je skupinou lidí, kterým byl svěřen úkol dělat zákony a užívat kolektivní sílu k donucení každého jedince tyto zákony poslouchat, je už privilegovanou vrstvou s malým kontaktem s lidmi. Instinktivně se snaží rozšířit své pravomoci, dostat se mimo veřejný dohled, praktikovat svou vlastní politiku a preferovat své vlastní zájmy. Dosazena do privilegované pozice, vláda je již automaticky v opozici proti lidem, jejichž mocí disponuje.

V žádném případě, i kdyby jakkoli chtěla, vláda není schopna uspokojit všechny, i když se jí snad podaří vyhovět někomu. Musí se bránit proti nespokojencům a k tomu potřebuje podporu části občanů. A tak je tu opět ten starý příběh o privilegované třídě povstávající díky komplikovanosti vlády, která by v tomto případě sice pravděpodobně nezabírala půdu, ale zcela jistě by obsadila uměle vytvořená důležitá místa a utiskovala neméně než předtím kapitalisté.

Vladaři, jednou zvyklí dávat rozkazy, nechtěli by již být obyčejnými členy společnosti, a jestliže by si již nemohli podržet moc, jistě by se snažili zajistit si před jejím předáním určité privilegované postavení. Použili by veškerých prostředků, jimiž vláda disponuje k tomu, aby byli jako jejich nástupci zvoleni jejich vlastní přátelé; a ti by je pak na oplátku chránili a podporovali. A tak by vláda putovala sem a tam v podstatě v jedné rukách, a demokracie, která je volenou vládou všech nade všemi, by jako obvykle skončila coby oligarchie, což je vláda několika, vláda určité třídy.

A jak silná, všemocná a podmaňující musí být oligarchie mající ve svých službách, to jest k dispozici, veškeré veřejné bohatství, všechny sociální služby, od výroby jídla po výrobu zápalek, od univerzit po music-hally!

VI.

Ale předpokládejme dokonce že vláda by nebyla v žádném ohledu privilegovanou vrstvou, že by dokázala přežít bez toho, aby kolem sebe vytvořila novou zvýhodněnou třídu, a zůstala by, tak jak byla míněna, reprezentantem a sluhou celé společnosti. A jakému dobrému cíli by to všechno sloužilo? Jak by to ještě mohlo zvýšit sílu, inteligenci, ducha solidarity, zájem na blahobytu všech, současných i budoucích generací, jež by v daný čas existovaly v dané společnosti?

Je to stále ten starý případ spoutaného muže, který se naučil žít i přes okovy a myslí si, že žije díky nim. Zvykli jsme si žít pod vlivem vlády která přebírá od jednotlivců jejich sílu, intelektové schopnosti a vůli a používá je ke svým vlastním cílům; překáží, paralyzuje a podmaňuje si ty, kdo jí nechtějí sloužit nebo jsou nepohodlní - a my si myslíme, že veškeré společenské dění umožňuje jen existence vlády a že bez ní by již dále nezbyla žádná energie, inteligence nebo dobrá vůle.

A tak(jak již jsme ukázali), majitel půdy, zmocniv se jí, získává ostatní pro práci na ní,udržující je poskytováním pouze základních životních potřeb ve stavu, kdy jsou ochotni a dokonce chtějí pro něj pracovat nadále - a zotročený dělník si nedokáže představit svůj život bez pána, jakoby tento stvořil zemi a přírodní síly.

Co může vláda přidat k morálním a materiálním kvalitám existujícím ve společnosti? Má být něčím jako biblický Bůh tvořící z ničeho? Cokoli má být vytvořeno ve světě sociálních vztahů, musí mít nutně podklad ve světě materiálním. Takto může vláda využívat pouze síly již ve společnosti existující - samozřejmě kromě sil jež sama paralyzuje, potenciálu nespokojenců a všeho, co je promarněno v konfliktech; umělý systém s nevyhnutelně vysokými ztrátami. Přispěje-li něčím, může tak vláda učinit pouze jako lidé, ne jako vláda. A z toho potenciálu společnosti, který zbude vládě k dispozici je pro dobro společnosti využívána jen malá část. Zbytek padne buď na represivní akce s účelem udržet pod kontrolou rebely, nebo je nějakým jiným způsobem použit ku prospěchu menšiny na úkor společnosti.

Na téma role osobní iniciativy jedince v životě a vývoji lidské společnosti bylo již řečeno mnoho, a obvyklými triky metafyzického jazyka se toto téma stalo tak zmateným, že nakonec všichni kdo prohlašují, že vše v našem světě je udržováno v chodu díky individuální iniciativě jsou označováni za radikály. V podstatě je to však jednoduchá pravda vyplývající už z významu slov. Jedině člověk, jednotlivec je opravdový a reálný. Společnost nebo kolektiv - a Stát a vláda prohlašující se za jejich reprezentanty - nejsou-li holou abstrakcí, skládají se jistě jen z jednotlivců.

Je to organismus jedince, ve kterém mají počátek všechny jeho myšlenky a činy, původně individuální, stávají se kolektivní mi tak, že je začne akceptovat větší množství jednotlivců. Sociální akce není tedy ani opakem ani pouhým doplňkem individuální iniciativy, ale je výsledkem iniciativy všech jedinců tvořících společnost; výsledkem větším či menším, podle toho, zda jsou individuální síly ve společnosti zaměřeny ke stejnému cíli, či zda jsou antagonistické. A jestli někdo po vzoru autoritářů mluví o sociální akci majíce na mysli akci vlády, hovoří pořád o tom stejném; i tato činnost je totiž důsledkem aktivity jednotlivců, pouze však těch, kteří tvoří vládu nebo na ní mají díky svému postavení vliv.

A proto ve věky trvající válce mezi svobodou a autoritami, nebo jinými slovy mezi socialismem a třídním státem, nejde o změnu postoje jedince ke společnosti; nejde ani o rozšíření nezávislosti jedince na úkor jeho společenské angažovanosti či naopak. Jde spíše o to zabránit jednomu v utlačování druhých; dát všem jednotlivcům stejná práva a prostředky seberealizace; a změnit systém, ve kterém je prioritní iniciativa mála, nutně vyvolávající odpor ostatních. Jde nakonec také o to jednou provždy zrušit vykořisťování člověka člověkem tak, aby každý měl podíl na společném bohatství; aby individuální síly, namísto aby byly ničeny, bojovaly navzájem, či aby byly od sebe izolovány, mohly se spojit při hledání naplnění, spojit se pro větší užitek všech.

Ani 'ideální' vláda autoritářských socialistů nemůže nijak zvýšit produktivitu, organizovanost či obranyschopnost společnosti, naopak ji velmi sníží protože redukuje iniciativu na několik málo lidí, a dává jim právo rozhodovat o všem nezaručující nám, samozřejmě, že jsou vševědoucí. V podstatě odmyslíme-li si od zákonů a všeho, co vláda dělá, aktivity zaměřené na udržení si moci a ochranu zájmů menšiny, co z toho, co zůstane, nebude výsledkem individuálních aktivit?

Sismondi řekl že "Stát je vždy konzervativní síla, která legalizuje, reguluje a organizuje vítězství pokroku" (a historie dodává, že jich využívá k cílům svým a privilegovaných vrstev) "ale nikdy není možno tato vítězství označit za jeho zásluhu. Tato vítězství mají vždy počátek dole, v srdci společnosti, pocházející z individuální myšlenky rozvíjí se a šíří, ale vždy musí narazit a pokusit se překonat konzervativní myšlení, tradice, zvyky, privilegia a vítězné omyly."

K tomu, aby bylo možno pochopit, jak může společnost fungovat bez vlády, stačí pozorně sledovat společnost již existující. Uvidíme, že i dnes se největší a nejdůležitější díl veřejného života odehrává mimo pole působnosti vlády, a ta se vměšuje jen aby vykořisťovala masy, bránila privilegovanou minoritu či dokonce, aby trestala cokoli, co bylo uděláno bez jejího vědomí, často i přes něj či proti němu. Lidé pracují, obchodují, studují, cestují a žijí podle svých nejlepších znalostí o morálce a udržení si blahobytu; využívají výhod poskytnutých jim vývojem vědy a uměním, mají mezi sebou rozsáhlé svazky a vztahy - a to bez jakékoli potřeby, aby jim někdo říkal, jak se mají chovat.

Ve skutečnosti fungují nejlépe právě záležitosti, na které nemá vláda vliv, ty zmírňují konflikty ve společnosti a přijímány celou veřejností dávají každému jedinci pocit užitečnosti a sounáležitosti. Vlády není zapotřebí ani k chodu velkých podniků a veřejných služeb vyžadujících spolupráci mnoha lidí z různých zemí a podmínek. Tisíce těchto organizací vznikají ještě dnes jako výsledek volného spolčení jednotlivců a individuálních iniciativ, a tyto podniky jsou také obecně považovány za nejuspěšnější. Nemluvíme ani o kapitalistických korporacích, jejichž účelem je vykořisťování, jakkoli i nám i tyto ukazují výhody a sílu volné asociace, jakož i možnost spojení lidí různých národností a protichůdných zájmů.

Promluvíme si raději o těch společnostech, které, inspirovány láskou k bližnímu nebo zaujetím pro vědu a podobně, dávají nám lepší představu o uskutečnění, která budou fungovat ve společnosti, kde bude zrušeno privátní vlastnictví a překonán věčný boj mezi lidmi, kde každý objeví své zájmy v zájmech jiných a uspokojení v činění dobra a v pomoci druhým. Vědecké společnosti a kongresy, mezinárodní společnosti pro záchranu lidských životů, Červený kříž, zeměpisné společnosti, dělnické organizace, dobrovolníci pomáhající při velkých neštěstích a katastrofách; to je několik příkladů z mnoha, které ukazují sílu a ducha asociace, která se vždy objeví, když je to nutné nebo jde o vážný problém.

Jestliže dobrovolné organizace nejsou celosvětové a nezahrnují všechny materiální a morální stránky života, je tomu tak kvůli překážkám kladeným vládami a neshodami vytvořenými privátním vlastnictvím, a neschopností a neprůbojností, které mnoho lidí cítí v důsledku zabránění většiny bohatství hrstkou. Vláda například přebírá zodpovědnost za chod pošt, železnic a podobně. Jakým způsobem to ale těmto institucím pomáhá? Lidé je využívají a uvědomují si jejich potřebnost a je jim jasné, že je potřeba je organizovat. A technici a odborníci nepotřebují vládní licenci k tomu, aby se dali do práce.

Čím univerzálnější a naléhavější je potřeba, tím více dobrovolníků se najde k jejímu uspokojení. Kdyby jen lidé měli v rukou moc vypořádat se s problémy produkce a dodávek potravin, och, nebojte se, že by zemřeli hladem čekající na to, až vláda vydá potřebné zákony. Kdyby v takové společnosti ještě existovala vláda, musela by stejně počkat, až lidé všechno zorganizují a pak by přišla se svými zákony, aby sankcionovala a využívala toho, co již bylo provedeno.

Ukazuje se tím že osobní zájem je velkou pobídkou ke všem činnostem: takže jestliže bude zájem všech shodný se zájmy jedince (což ve společnosti bez privátního vlastnictví bude) budeme jednat všichni, a jestli dnes děláme věci v zájmu několika málo jedinců, o kolik lépe je budeme dělat, až budou v zájmu nás všech. A tak je těžké pochopit že by stále měli existovat lidé věřící, že veřejné služby nezbytné pro existenci naší společnosti fungují lépe a jsou spolehlivější pod kontrolou vlády, než kdyby je řídili sami dělníci, kteří by byli přímo zvoleni nebo by se dohodli s ostatními a vzali by si určitou práci na starost pracující pod dohledem všech zúčastněných stran.

Je samozřejmé, že v každém větším podniku je nezbytná sekce organizující práci, technologické postupy či administrativu. Autoritáři si však neohrabaně hrají se slovíčky a snaží se ospravedlnit existenci vlády zcela zřejmou potřebou organizovat práci. Vláda, je dobré to zopakovat, je seskupení jedinců, kteří mají nebo získali právo a prostředky k vydávání zákonů a k donucování lidí k poslušnosti; správní úředník, inženýr, a podobně jsou naproti tomu lidé, kteří byli jmenováni nebo převzali zodpovědnost za určitou práci. Vláda znamená být pověřen mocí, to jest odevzdání iniciativy a suverenity všech na pospas několika; správa je pověření prací, rozdělování a přijímání úkolů, volná výměna služeb založená na dohodě.

Vláda, je privilegovaná osoba, protože má moc rozkazovat druhým, využívat výsledků jejich námahy a zajistit, aby jeho osobní názory a přání převládly; úředník, technický ředitel, a podobně, jsou dělníci jako všichni ostatní, to však samozřejmě pouze ve společnosti, kde má každý stejné možnosti rozvoje a může se stát stejně tak manuálně pracujícím jako intelektuálem, kde jediné rozdíly plynou z vrozeného nadání a kde všechna zaměstnání, všechny funkce dávají jedincům stejná práva využívat sociálních vymožeností. Nelze zaměňovat vládu a správu, protože se liší už svou podstatou, a jestli jsou tyto dva termíny dnes zaměňovány, děje se tak jen z důvodu politických a ekonomických privilegií.

Ale pospěšme si k funkci, pro kterou je vláda všemi, kdo nejsou anarchisty, považována za docela nezbytnou: vnitřní a vnější obrana společnosti, úkol armády, policie a justice. Jakmile budou jednou zrušeny všechny vlády a každý dostane možnost těžit ze společného bohatství, potom brzy zmizí veškeré rozepře mezi lidmi a nebude již důvod k válce. Dodejme ještě, že za dnešního stavu věcí, objeví-li se někde revoluční myšlenka, potom nebude-li mít rychle následovníky v jiných zemích, setká se jistě s množstvím sympatií a okolní vlády si nebudou moci dovolit vyslat vojska za hranice, protože jim bude hrozit nebezpečí doma. K vedení války je třeba lidí s nezbytnými zeměpisnými a technickými znalostmi, a hlavně mas lidí ochotných bojovat.

Vláda nemůže zvýšit kvalifikovanost jedněch ani vůli a odvalu druhých. A historie nás učí, že lidé, kteří opravdu chtějí bránit svou zemi, jsou neporazitelní; v Itálii každý ví, že před oddíly dobrovolníků (anarchistickými skupinami) se otrásají trůny, a armády složené z odvedenců a žoldáků utíkají. A co policie a justice? Mnoho lidí předpokládá, že kdyby nebylo 'karabiniérů', policistů a soudců každý by mohl zabíjet, znásilňovat a ubližovat jiným, jak by ho zrovna napadlo; a že anarchisté, ve jménu svých principů, by nečinně přihlíželi této podivné svobodě, která znásilňuje a ničí volnost lidí. Dokonce snad někteří věří, že potom, co bychom svrhli vládu a zrušili privátní vlastnictví, dovolili bychom oběma potichoučku znovu povstat, protože bychom respektovali svobodu těch, kteří by snad cítili potřebu vládnout a vlastnit bohatství.

Opravdu zajímavý způsob interpretace našich idejí! Je samozřejmě snazší tyto ideje přejít pokrčením ramen, než se snažit je vyvrátit. Svoboda, kterou chceme pro nás a pro ostatní, není absolutní metafyzická, abstraktní svoboda, která v praxi nevyhnutelně vede k útlaku slabých; je to opravdová, uskutečnitelná svoboda, která je vědomým spolčením zájmů, dobrovolnou solidaritou. Proklamujeme DÉLEJ, CO CHCEŠ, a tím takřka shrnujeme náš program, protože trváme na tom, že v harmonické společnosti bez vlády a privátního vlastnictví bude každý CHTÍT TO, CO BUDE NEZBYTNÉ. Ale můžete si být jisti, že v případě, kdy by někdo pod vlivem dnešní výchovy, kvůli tělesným nedostatkům, nebo z jakéhokoli jiného důvodu chtěl ublížit nám či jiným, použijeme všech prostředků, které budeme mít k dispozici k tomu, abychom mu v tom zabránili.

Samozřejmě, protože víme, že člověk je produktem biologických předpokladů a sociálních podmínek, ze kterých vzešel a ve kterých žije; protože si nepletete nezpochybnitelné právo na obranu s jakýmsi podivným právem trestat: a protože v delikventovi, to jest v tom, kdo spáchá protispolečenský čin, nebudeme vidět rebelujícího otoka, jak se to stává u dnešních soudců, ale nemocného bratra potřebujícího pomoc, neuvědomíme do represe nenávisť, budeme se za každou cenu snažit nejtít za hranice nutné obrany, nebudeme se mstít. ale hledat lék, snažit se pomocí nešťastným všemi prostředky, jež nám věda poskytuje. Každopádně. Bez ohledu na anarchistické teorie (kterým se může stát, stejně jako všem ostatním, že zatímco hledají zdání logiky, ztratí kontakt s realitou), je jisté, že lidé by nenechali útok na

svou svobodu a blahobyt nepotrestán, a kdyby bylo třeba, postarali by se o obranu proti antisociálním tendencím několika málo jedinců.

Jaký smysl by však při tom měli lidé, jejichž profesí je dělán zákonů; zatímco jiní lidé tráví své životy hledáním a vyráběním 'zločinců'? Když lidé opravdu něco neschvalují a shledávají škodlivým, postaví se tomu vždy účinněji než profesionální zákonodárci, policie a soudci. Když lidé v různých vzpouřích požadovali, sice mylně, respektování osobního vlastnictví, činili tak mnohem účinněji než celá armáda policistů. Zvyklosti mají vždy počátek v pocitech a potřebách většiny; a čím méně jsou objektem zájmu zákona a jeho sankcí, tím spíše je lidé respektují, protože každý chápe jejich důvod, a také proto, že zainteresované strany, nemajíce iluzí o účinnosti vládní kontroly, samy dohlížejí na to, aby tyto užitečné zvyky byly dodržovány. Při dlouhé cestě karavany přes pouště Afriky se dobré hospodaření s vodou stává otázkou života a smrti všech; a v těchto podmínkách se voda stává nedotknutelnou věcí a nikdo ani nepomyslí na to, že by jí plýtvat.

Spiklenci závisí na utajení, a to je dodržováno, protože kdyby někdo zradil, bude jím pohrdáno do konce života. Hráčské sázky nejsou zákonně vymahatelné, a tak kdokoli mezi hráči nezaplatí, ztrácí svou čest. Snižují snad policisté počet zabitých lidí? Ve většině italských vesnic je policista vidět jednou za dlouhý čas; miliony lidí přecházejí hory a putují po venkově naprosto mimo ochranný dohled autorit, takže kdokoli by je mohl napadnout bez nejmenšího rizika postihu; přesto nejsou o nic méně bezpeční než ti, kdo žijí na nejlépe 'zabezpečených' místech. Statistiky nám ukazují, že množství zločinů je jen velice málo ovlivněno represivními opatřeními, zato se však dramaticky mění při změně v ekonomické či politické situaci komunity. Každopádně, represivní zákony se zabývají jen výjimečnými a neobvyklými událostmi.

Každodenní život funguje mimo dosah právních ustanovení a je řízen, skoro nevědomě, nepsanou a dobrovolnou dohodou všech, množstvím zvyklostí a obyčejů, které jsou mnohem důležitější než všechny články Trestního Práva dohromady; jsou také více respektovány, přestože jsou prosty jakýchkoli jiných sankcí než těch přirozených, jako je ztráta vážnosti ve společnosti a důsledky z ní plynoucí. Kdyby tedy snad měli mezi lidmi vzniknout rozpory, nedokázal by dobrovolně přijatý rozsudek, nebo tlak veřejného mínění určit, na čí straně je právo spíše, než soudce nenesoucí zodpovědnost, který má právo soudit všechno a všechny a je nevyhnutelně nekompetentní a proto i nepřesný?

Protože, všeobecně vzato, vláda existuje jen, aby chránila privilegovanou vrstvu, policie a justice jsou zde pouze, aby trestali zločiny, které veřejnost netrestá, neboť je za zločiny nepovažuje, a které poškozují zájmy vlády a třídy majitelů. Není nic zhoubnějšího pro opravdovou obranu společnosti, než existence těchto tříd, které zde mají být za účelem ochrany každého jedince, ale zvykly si dívat se na člověka jako na myš, kterou je nutno polapit do pastí, a které na vás útočí, aniž by vlastně znaly důvod, a to vše jen na příkaz pána, jehož nezodpovědnými a brutálními žoldáky všichni jsou.

VII.

To všechno zní velmi pěkně, říkají někteří, a anarchie může být dokonalou formou lidské společnosti, ale my nechceme udělat krok do prázdna. Řekněte nám proto, jak PŘESNĚ bude naše komunita organizována. A potom následují série otázek, které by sice byly zajímavé, kdybychom rozjímali nad problémy, jež mohou nastat v už osvobozené společnosti, ale jsou bezcenné, absurdní a dokonce směšné, pokud se od nás očekává, že poskytneme definitivní řešení.

Jakým způsobem budou vzdělávány děti? Jak bude organizována produkce? Budou stále existovat velká města, nebo bude populace rozptýlena po celé zemi? A co když budou všichni obyvatelé Sibíře chtít strávit zimu v Nice? Nebo co když každý bude chtít pojídat koroptve a pít víno z okolí Chianti? A kdo bude horníkem nebo námořníkem? Kdo bude čistit kanály? Budou nemocní lidé ošetřováni doma, nebo v nemocnicích? A kdo sestaví jízdní řády? A co se stane, když strojvedoucího začne za jízdy bolet žaludek? A tak podobně až do bodu, kdy lidé předpokládají, že máme všechny znalosti a zkušenosti neznámé budoucnosti, a myslí si, že ve jménu anarchie předepíšeme budoucím generacím, kdy mají chodit spát a které dny budou mlátit obilí.

Jestliže ale naši čtenáři přesto vyžadují od nás odpovědi na tyto otázky, nebo přinejmenším na ty opravdu vážné a důležité, znamená to, že se nám nepodařilo vysvětlit, o čem anarchismus vlastně je. Nejsme proroky o nic víc, než kdokoli jiný; a jestliže bychom měli poskytnout oficiální řešení všech problémů, které mohou v budoucí společnosti nastat, potom by to, co jsme hlásali o zrušení vlády, vyznělo přinejmenším podivně. Protože v tomto případě bychom se sami dosadili do role vlády, a jako dnešní religiózní zákonodárci, bychom předepisovali univerzální kodex dnešním a budoucím generacím. My nebudeme k prosazování naší myšlenky mít k dispozici pranýře a vězení, a celé lidstvo se bude moci beztravně vysmát nám a našim požadavkům!

Velmi se zajímáme o sociální problémy, jednak z vědeckých důvodů, a jednak proto, že věříme v uvedení anarchie do praxe, a v tom případě se chceme podílet na organizování nové společnosti, jak nejlépe budeme moci. Proto máme svá řešení, která se nám, podle okolností, jeví konečnými, nebo pomíjivými - a něco málo o nich zde řekneme. Ale to, že se dnes, s dostupnými podklady, stavíme k určitým problémům jistým způsobem neznamená, že se takto budou muset řešit v budoucnosti. Kdo může předvídat, co se bude dít, až bude lidstvo oproštěno od útlaku a chudoby, až nebude otroků ani pánů, až boj mezi lidmi a nenávist s hořkostí, jež jsou jejichmi průvodními jevy, nebudou už základní součástí lidské existence? Kdo předpoví pokroky ve vědě, ve způsobu výroby, v komunikaci a podobně?

Důležité je, aby se společnost dostala do takového stadia, kdy už vykořisťování člověka člověkem nebude možné; kde každý bude mít volný přístup k základním životním potřebám, vzdělání, práci, a kde se každý bude moci, jak bude chtít a umět, účastnit na organizaci veřejného života. V takové společnosti bude zjevně uděláno v rámci možností vše pro to, aby byly uspokojeny potřeby každého jednotlivce; a každý se s růstem vědomostí a možností změní k lepšímu.

Nakonec, program zabývající se základy struktury společnosti nemůže udělat nic jiného než pouze navrhnout metodu. A je to právě tato metoda, která tvoří hlavní rozdíly mezi stranami, a která předurčuje jejich historický význam. Nehledě na způsob, všechny proklamují, že mají zájem na blahobytu lidstva, a mnohé ho také mají; ale strana zanikne a s ní i všechny její snahy a cesty k cíli. Proto musí být anarchie uznána jediným možným způsobem existence společnosti.

Způsoby, od kterých různé neanarchistické strany očekávají, nebo alespoň tvrdí, že očekávají, zajištění největšího možného dobra pro občany, se dají v podstatě rozdělit do dvou hlavních kategorií: autoritářský a takzvaný liberální. První z nich svěřuje kontrolu nad veřejným životem několika osobám, a vede nezvratně k využívání většiny menšinou. Druhý spoléhá na individuální podnikavost a hlásá

když ne zrušení, tedy přinejmenším redukcí vládních pravomocí na minimum; ale protože respektuje privátní vlastnictví, a je celkově založen na principu každý sám za sebe, a tedy rivalitě lidí, svoboda, kterou nabízí, poskytuje silným, majetným možnost vykořisťovat slabé, kteří nemají nic; a tak namísto aby vedl k harmonii, spíše ještě zvětšuje propast mezi chudými a bohatými a končí v útlaku a nadvládě, jinými slovy u autorit. Tato druhá metoda je teoreticky druhem anarchie bez socialismu, a proto je jednoduše vylhaná, vždyť svoboda nemůže existovat bez rovnosti a anarchie bez solidarity a socialismu. Kritika, kterou liberálové směřují na vládu, má za úkol pouze zbavit ji některých funkcí a zvýšit soutěživost kapitalistů, ale nemůže atakovat represivní složky, které jsou i pro liberály životně důležité: bez policistů a strážníků by majitelé nemohli existovat, a represivní síla vlády se bude chtít nechtět muset zvětšovat tak, jak se výsledky volné soutěže budou projevovat ve větší nerovnosti a neshodách.

Anarchisté nabízejí novou metodu: je to svobodná iniciativa všech a volná dohoda, která, poté co bylo privátní vlastnictví zničeno revoluční akcí, staví všechny do situace, kdy mají rovné právo užívat veřejné ho bohatství. Tato metoda tím, že nedovolí návratu privátního vlastnictví, musí vést přes volnou asociaci k úplnému vítězství principu solidarity.

Z tohoto úhlu pohledu je jasné, že problémy vymyšlené, aby se postavily anarchistickým myšlenkám, jim vlastně pomáhají. Jen anarchie ukazuje cestu, kterou je možno, třeba i metodou pokusů a omylů, dojít k řešením vyhovujícím, jak vědět, tak i potřebám a požadavkům každého z nás.

Jak budou vzdělávány děti? Nevíme. Takže co se stane? Rodiče, pedagogové a všichni, jimž záleží na budoucnosti mladé generace, se sejdou, budou diskutovat, srovnávat svá stanoviska, a uvedou do praxe ty metody vzdělávání, které uznají za nejlepší. A časem bude metoda, která se prokáže jako opravdu nejlepší, rozpoznána, přijata a používána dále. A podobně se lidé vypořádají se všemi problémy, které nastanou.

Z toho, co jsme až dosud řekli, vyplývá, že anarchie, jak jí rozumějí anarchisté a jak jedině může být vykládána, je založena na socialismu. I když to tak dosud nevypadalo, kvůli některým socialistickým školám, které uměle rozdělávali přirozenou jednotu sociální otázky, a uvažovaly jen o některých jejích aspektech vytržených z kontextu, nebo hledaly problémy, aby zapletly a zkomplikovaly cestu k sociální revoluci, je možno rovnou říci, že anarchie je synonymem socialismu, protože obě teorie zastávají ukončení nadvlády a využívání člověka člověkem, ať už jsou praktikovány za pomoci bajonetů, nebo monopolizací výrobních prostředků.

Anarchie, podobně jako socialismus, se zakládá a jako své pracovní prostředí uznává rovnost podmínek; jejím majákem je solidarita a metodou práce svoboda. Není dokonalá, není absolutním ideálem, je jako horizont, který se, když ho dosáhnete zase rozprostírá do dále. Je to cesta otevřená všemu pokroku a vylepšením ku prospěchu všech.

VIII.

Po zjištění, že anarchie je jedinou formou lidské společnosti, která tím, že rozbíjí společenské třídy, udržující masy v porobě a chudobě, nechává volnou cestu snahám o všeobecný blahobyť; když už je jasné, že anarchie je schopna existence, a že uvolňuje lidi od vlád a jiných překážek ztěžujících jim po staletí rozvoj a zlepšování podmínek, autoritáři se stahují do svých posledních pozic, kde nacházejí podporu u těch, kteří sice vášnivě milují svobodu a spravedlnost, zároveň se však svobody bojí a nedokáží si představit rozvoj lidstva bez strážců a pastýřů, a i když tlačeni pravdou, přece jen se snaží odložit konečné rozhodnutí, jak nejdéle to bude možné.

Toto je podstata argumentů používaných proti nám v diskusi: Společnost bez vlády, fungující na bázi volné spolupráce; společnost, která spoléhá ve všem na spontánní akce jedinců se společným zájmem a která je celkově založena na solidaritě a lásce, je jistě nádherným ideálem, říkají; ale jako všechny ideály je stavěním vzdušných zámků. Žijeme ve světě, který byl odjakživa rozdělen na utlačovatele a utlačované; a jestliže prvně jmenovaní jsou naplněni duchem nadřazenosti a mají všechny morální defekty tyranů, ti druzí jsou zlomeni servilitou a chyb mají ještě více v důsledku dlouhotrvajícího otroctví. Solidarita má daleko k tomu, aby byla v dnešní společnosti dominantní, a je-li pravdou, že lidstvo se stává víc a víc jednotným, je také pravda, že ještě rychleji roste a ještě větší vliv na lidský charakter má každodenní boj o přežití vedený všemi proti všem; je to zápas, který tlačí stejně na dělníky jako na majitele továren, a který dělá z každého člověka nepřítele v očích jeho sousedů.

Jak mají lidé, vychovaní ve společnosti založené na třídním dělení a individuálních konfliktech, být schopni se najednou změnit a žít ve společnosti, kde každý jedná, jak chce a jak musí? Budou umět bez vnějšího zásahu, jen na základě vlastního uvědomění, dělat to nejlepší pro blaho ostatních? Jak se odvážíte svěřit osud revoluce a celého lidstva do rukou nevědomého davu, oslabeného chudobou, s mozky vymytými kněžími, který bude dnes zběsile krvelačný, zatímco zítra se nechá hloupě obírat podvodníky, nebo skloní hlavu před prvním vojenským diktátorem, kterému se podaří dostat nahoru? Nebylo by moudřejší dopracovat se k anarchistickému ideálu přes demokratickou nebo socialistickou republiku? Nebude třeba vlády nejlepších lidí, aby připravili generace na budoucnost?

Ani tyto námitky by nebyly opodstatněné, kdyby se nám podařilo dosáhnout porozumění a přesvědčit čtenáře tím, co jsme dosud napsali; v každém případě, i když bychom se snad mohli opakovat, bude dobré na ně odpovědět. Pořád se setkáváme s předsudkem, že vláda je jakási síla, která se vzala kdoví odkud, a která nějak zvyšuje schopnosti a možnosti těch, z nichž je sestavena jakož i těch, kterým vládne. Namísto toho, vše co se ve světě děje je děláno lidmi; a vláda jako taková k tomu nepřidává nic, kromě snad tendence převrátit všechno v monopol, z kterého by profitovala určitá strana nebo třída, nebo odporu proti všem aktivitám, nepocházejícím z její blízkosti.

Zničení autorit, zrušení vlády, to není konec individuálních nebo společenských sil fungujících ve společnosti, ani kolaps v mezilidských vztazích; to by znamenalo degradovat lidstvo v masu samostatně existujících atomů, bez jakékoli spojitosti, což by se projevilo jako destrukce všech forem společnosti, jako konec lidského rodu. Zrušení autorit znamená ukončení monopolu síly a vlivu; je to překonání takové ho stavu, kdy je společenská síla, která se skládá z potenciálů všech jednotlivých členů komunity, použita jako prostředek k prosazování vůle a zájmů malého počtu jedinců, kteří za pomoci této sociální síly omezují, kvůli udržení si osobních výhod, svobodu ostatních; jde o zrušení společenské organizace, při které vypadá budoucnost jako jedna revoluce střídající druhou, vždy jen ku prospěchu těch, kterým se zrovna podařilo získat převahu.

Michael Bakunin v článku z roku 1872, po té, co prohlásil, že hlavní náplní činnosti Internacionály je propagace jejích idejí a organizování masových spontánních akcí, dodává:

”Komukoli, kdo by tvrdil že takto organizovaná akce je zasahováním do svobody mas, a pokusem stvořit novou autoritářskou sílu, odpovíme, že je sofistou a bláznem. Ještě větší blázen je ten, kdo ignoruje přírodní a společenský zákon solidarity, a prohlašuje, že absolutní vzájemná nezávislost individuí a mas je možná, či alespoň žádoucí. Požadovat toto znamená přát si destrukci společnosti, protože celý sociální život není nic jiného než tato nekončící spojitost mezi jedinci a masami. Každý, i ti nejinteligentnější a nejsilnější, vlastně tito především, všichni jsou v každém okamžiku své existence jednak tvůrci této závislosti, jednak jejími produkty. Svoboda každého není nic jiného, než výsledek materiálních, intelektuálních a morálních vlivů těch kolem něj, společnosti, v níž se narodil, vyvinul a ve které zemře. Chtít utéci z tohoto vlivu ve jménu transcendentní, zbožtělé svobody je tíhnutí k nebytí. Pokud se individuální svoboda chápe jako tato vychvalovaná svoboda idealistů a metafyziků, pak prostě neexistuje. V přírodě, stejně jako v lidské společnosti, která z ní vzešla, vše živé žije za podmínky, že, jak jen nejúčinněji to lze, ovlivňuje život ostatních. Zrušení tohoto vzájemného ovlivňování by znamenalo smrt. A když bojujeme za svobodu mas, v žádném případě nemáme na mysli konec vlivu jedinců nebo skupin jedinců na tyto masy; chceme jen zrušit vlivy umělé, privilegované, zákonné, úřední.”

IX.

V dnešní společnosti, kde většina lidí žije ve stavu chudoby, je otupena pověrami a stagnuje ve stavu ponížení, leží osud lidstva evidentně na bedrech několika jedinců; zjevně není možné pohnout lidi k tomu, aby se najednou pozvedli a pocítili potřebu nebo dokonce potěšení z toho, že budou jednat tak, aby z toho měli užitek i ostatní. Ale jsou-li dnes intelektuální a organizační síly ve společnosti v menšině, není to důvod k paralyzování těch, kdo by mohli jejich řady rozšířit, ani k tomu aby se jim podrobovaly masy.

Neomlouvá to takové společenské zřízení, kde ty nejvitálnější a nejschopnější síly končí mimo vládu a v podstatě bez jakéhokoliv společenského vlivu; a ti, kdo se na vládě účastní, jsou vytrženi ze svého prostředí, jejich prvořadým zájmem je zůstat u moci, ztrácí možnosti svobodného uplatnění svých názorů a pro ostatní se stávají již jen překážkou. Jakmile jednou bude negativní síla, kterou vláda bezesporu je, zničena, společnost začne těžit ze svého potenciálu. Budou-li existovat vzdělání lidí, kteří budou mít zájem na šíření osvěty, zorganizují školy a budou se maximálně snažit přesvědčit ostatní o užitečnosti a blahodárnosti vzdělání.

Kdyby však takoví lidé ve společnosti nebyli, vláda by je nemohla 'stvořit'; vše, co by mohla učinit, by bylo to, co dělá dnes, totiž vzít té trošce, která tu je jejich smysluplnou práci a zařadit je do systému udržovaného za pomoci policie, udělat z inteligentních a práci oddaných lidí politické bytosti, to jest neužitečné parazity, jejichž jediným zájmem je udržet se u moci. Budou-li tu doktoři a experti v otázce národního zdraví, dají se tito do organizování zdravotnictví. Kdybychom však žádné takové lidi neměli, vláda by je nemohla udělat: jediné, co by udělat mohla, by bylo zpochybnit schopnosti stávajících lékařů, protože lidé jsou přirozeně podezřívaví k tomu, co je jim vnucováno shora.

Inženýři a strojvedoucí si vezmou na starost chod železnic. A jestli tu takoví odborníci nebudou, vláda je opět nemůže vytvořit. Revoluce tím, že svrhne vládu a zruší privátní vlastnictví, nestvoří ve společnosti síly, které tam nejsou; nechá však otevřenou cestu pro rozvoj všech dostupných sil a talentů, zbaví nás třídní společnosti, která má za účel jediné udržovat masy v porobě, zajistí každému právo jednat a ovlivňovat veřejný život podle svého nejlepšího svědomí. A toto je jediný způsob jak se mohou lidé pozvednout, protože jediné uplatňováním svobody se člověk naučí žít svobodně, stejně jako pracovat tím, že pracuje. Vláda, když předpokládáme, že nemá jiné chyby, bude pořád mít přinejmenším tu jednu, že ovládaní se stávají plachými a bojácnými, a že vláda stále tíhne k utlačování a zajišťování si moci.

Mimoto, jestliže chcete vládu, která bude vzdělávat masy a která jim umožní cestu k anarchii, musíte také naznačit pozadí, způsob jakým tato vláda bude zformována. Bude to diktatura těch nejlepších lidí? Ale kteří to jsou? A kdo je určí, rozpozná jejich kvality? Většina je často svázána se zažitými předsudky, a její názory jsou snadno ovlivnitelné; takže kdo rozhodne mezi těmi skupinkami či jednotlivci, kteří si dělají nárok na právo vést společnost, kteří si myslí, že mají pravdu a také ji všichni v některých aspektech mohou mít; kdo bude mít tu zodpovědnost vydat celou společnost na pospas jedné z nich, když konečný verdikt může vynést jen budoucnost? Vezmete-li sto inteligentních zastánců diktatury zjistíte, že každý jeden si myslí, že právě on by měl být buď rovnou diktátorem, či jedním z diktátorů, nebo alespoň co neblíže vedení.

Takže v této vládě by se ocitli ti, kteří se nějakým způsobem dostali nahoru; a v dnešním politickém klimatu můžeme zodpovědně říci, že veškerá jejich energie by byla spotřebována na obranu proti jejich oponentům, že by zapomněli na záměr vzdělávat lid, pokud by vůbec kdy takový záměr měli. Bude to tedy vláda zvolená všeobecnými volbami, a taktó víceméně reprezentant vůle většiny? Jestliže ale tito voliči nejsou schopni postarat se o sebe sami, jak určí, koho si vybrat za pastýře, který je povede? A jak vyřeší ten problém sociální alchymie, zvolit génia hlasy hromady bláznů? Co se potom stane

s menšinami, které mohou být velmi dobře nejinteligentnějšími, nejaktivnějšími a nejradikálnějšími složkami společnosti?

Je pouze jediná cesta, jak vyřešit sociální problém ku prospěchu všech: zničit revoluční akcí ty, co drží společenské bohatství, dát vše k dispozici všem, a dovolit všem silám, schopnostem a dobré vůli, které existují mezi lidmi jednat a postarat se o potřeby všech. Bojujeme za anarchii a socialismus, protože věříme, že musí být realizovány okamžitě, že revoluční akcí se musíme zbavit vlády a privátního vlastnictví a svěřit veřejné služby, které se budou týkat všech aspektů života, volné, neoficiální, neautoritářské aktivitě všech zúčastněných a chtějících pomoci. Samozřejmě, že se vyskytnou problémy a stinné stránky; ty ale budou vyřešeny a to jedině anarchistickým způsobem, to jest intervencí všech zúčastněných stran a volnou dohodou. Nevíme, zda anarchie a socialismus v další revoluci zvítězí, ale pokud budou poraženy takzvanými programy kompromisů, stane se tak jen a jedině proto, že byly poraženy a v žádném případě proto, že jsme se rozhodli nechat stát byť jen jediný kámen systému, pod kterým lidstvo trpí. Každopádně budeme mít na události vliv, který bude reflektovat náš počet, naši energii, inteligenci a nesmlouvavost.

I pokud budeme poraženi, naše práce nebyla zbytečná, protože čím větší je naše odhodlání prosadit plně náš program, tím méně soukromého majetku a vlády bude v příští společnosti. Naše práce bude přínosem pro lidský pokrok, přínosem, který se projeví v menším vlivu vlády a v redukci privátního vlastnictví. A jestli dnes padneme bez kompromisů, můžeme si být jisti vítězstvím zítra.

Errico Malatesta
Anarchie
1891

Získáno 3. 6. 2023 z <https://proletarchiv.yolasite.com/>
Vydalo nakladatelství APress v edici Texty, původní vydání ČSAF, 1998

anarchistickaknihovna.org